

ÚTLAK: POZADIE A NARODENIE MOJŽIŠA

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

2Moj 1,1–22; 1Moj 37,26–28; 1Moj 39,2, 21; Sk 7,6; Gal 3,16, 17; 2Moj 2,1–25

ÚVODNÝ TEXT

²³Po dlhšom čase egyptský kráľ zomrel. Izraeliti však stále stenali a kričali pod ťarchou nútených prác. Ich volanie o pomoc v otroctve vystupovalo k Bohu. ²⁴Boh počul ich nárek a spomenul si na svoju zmluvu s Abrahámom, Izákom a Jákobom. ²⁵Zhliadol na synov Izraela a vzal to na vedomie. (2Moj 2,23–25)

Kniha Exodus hovorí o utláčaných, prehliadaných, prenasledovaných, vykoisťovaných a ponižovaných. Ľudia, ktorí sa dnes cítia opustení, zabudnutí a zotročení, v nej môžu nachádzať nádej, pretože ten istý Boh, ktorý zachránil Hebrejov, môže zachrániť aj ich.

Kniha Exodus hovorí o existenčných zápasoch života a o nespravodlivosti a skúškach, ktoré sú jeho súčasťou. Príbehy o Božích zásahoch v prospech Jeho trpiaceho ľudu môžu byť povzbudením pre každého z nás. Boh počuje zúfalý krik utláčaných, vidí ich zápasy, všíma si ich slzy a v ich agónii prichádza na pomoc.

Boh preberá iniciatívu, aby vyslobodil tých, ktorí v Neho dôverujú. Na nás je, aby sme vierou prijali Jeho ponuku. Štúdium knihy Exodus nám pomôže lepšie pochopiť, čo Ježiš urobil pre nás všetkých. Je to kniha o vykúpení, vyslobodení a konečnom spasení. To všetko pre nás Kristus pripravil a my to môžeme vierou prijať.

Ak sú naše oči upreté na Boha, tak aj uprostred nepokoja a temnoty môžeme rozpoznať Jeho prítomnosť, starostlivosť a pomoc. Boh nás túži priviesť do večnej „zasľúbenej zeme“.

OSNOVA LEKCIE

Pri našom štúdiu knihy Exodus sa v prvej lekcii zameriame na počiatočnú situáciu izraelského národa v egyptskom otroctve, vrátane rastúceho útlaku a faraónových opatrení. Sústredíme sa aj na Božiu odpoveď na utrpenie Izraelitov, ktoré sa prejavilo pri narodení a v prvých rokoch Mojžišovho života.

- 2Moj 1,1–11: Zdanlivo beznádejná situácia Izraelitov v Egypte (nedeľa)
- 1. Mojžišova 37–41: Historické pozadie tejto situácie (pondelok)
- 2Moj 1,15–21: Ohrozenie novej generácie Izraelitov (utorok)
- 2Moj 2,1–10: Narodenie a spása Mojžiša (streda)
- 2Moj 2,11–15: Mojžišov útek z Egypta (štvrtok)

BOŽÍ LÚD V EGYPTE

⁸Medzitým v Egypte nastúpil nový kráľ, ktorý o Jozefovi už nevedel. ⁹Povedal svojmu ľudu: „Kedže izraelský ľud je početnejší a mocnejší než my, ¹⁰uvažujme, ako sa voči nemu rozumne zachovať, aby sa nemnožil, lebo v prípade vojny by sa pridral k našim nepriateľom, bojoval by proti nám a odišiel by z krajiny.“ ¹¹Preto nad ním ustanovili dozorcov, aby ho trápili ťažkými robotami. Staval pre faraóna zásobovacie mestá Pítóm a Raamsés. (2Moj 1,8–11)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Kniha Exodus sa v hebrejčine nazýva *šmot*, čo znamená doslova „mená“, podľa úvodných slov tohto starovekého dokumentu: „Toto sú mená...“ (1Moj 1,1) Hneď na začiatku sú vymenované mená rodiny patriarchu Jáкова.

Ktorú dôležitú pravdu môžeme nájsť vo veršoch 2Moj 1,1–7?

Kniha Exodus sa začína pripomenutím Božieho požehnania. Keď sa patriarcha Jákov a jeho rodina usadili v Egypte, bolo ich len sedemdesiat (1Moj 46,27; 2Moj 1,5). „Izraeliti boli však plodní, rozmnožili sa, vzrástol ich počet a prevelmi zmohutneli, takže ich bola plná krajina.“ (2Moj 1,7) V čase, o ktorom hovorí kniha Exodus, ich počet narástol: „Bolo ich asi šesťstotisíc peších mužov, okrem detí.“ (2Moj 12,37)

Aká bola situácia Izraelitov v čase, o ktorom hovorí úvod knihy Exodus (2Moj 1,8–11)?

Biblický text vykresľuje príbeh detí Izraela v Egypte v neradostných farbách. Kniha Exodus sa začína ich zotročením egyptskými veliteľmi a utláčateľskou prácou, ktorú uvalili na Hebrejov. Kniha Exodus sa však končí pokojnou a utešujúcou Božou prítomnosťou vo svätostánku uprostred izraelského tábora (pozri 2. Mojžišova 40). Medzi týmito dvomi protíľahlymi pólmi sa nachádza opis Božieho triumfu. Hospodin oslobodil svoj ľud z otroctva, otvoril Červené more a porazil najsilnejšiu armádu tej doby. Tieto udalosti boli prejavom veľkolepého Božieho víťazstva nad silami zla.

Príbeh paradoxne zdôrazňuje, že čím viac izraelský národ „utláčali, tým väčší sa [ľud] rozmnožoval a rozrastal“ (2Moj 1,12). To znamená, že bez ohľadu na ľudské úklady a zákerné činy, Boh zostáva zvrchovaný a chráni svoj ľud, aj keď sa okolnosti zdajú byť z ľudského pohľadu úplne beznádejné.

APLIKÁCIA

- „Nastúpil nový kráľ, ktorý o Jozefovi už nevedel.“ (2Moj 1,8) Čo nám táto skutočnosť hovorí o tom, aké nebezpečné je považovať priaznivé okolnosti, v ktorých sa nachádzame, za samozrejmosť?

HISTORICKÉ POZADIE

²⁶Júda povedal bratom: „Čo budeme mať z toho, keď brata zabijeme a zatajíme jeho krv? ²⁷Podme, predajme ho Izmaelitom, ale nevzťahujme naňho ruky, veď je to náš rodný brat!“ Bratia ho poslúchli. ²⁸Keď tadial prechádzali midjánski kupci, bratia vytiahli Jozefa z cisterny a predali ho za dvadsať strieborných Izmaelitom, ktorí ho odviekli do Egypta. (1Moj 37,26–28)

²Hospodin bol však s Jozefom, takže sa mu darilo a zostal v dome egyptského pána. ... ²¹Hospodin bol však s Jozefom, zľutoval sa nad ním a u správku žalára vzbudil k nemu náklonnosť. (1Moj 39,2,21)

Keď na Kanaán doľahol hlad a Jákobova rodina sa presídlila do Egypta (1. Mojžišova 46), egyptský panovník bol k Hebrejom priateľský. Dôvodom bol Jozef a všetko dobré, čo pre Egyptčanov vykonal (1Moj 41,39–43).

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Jozefove prvé roky v Egypte boli ťažké a bolestné. Čo bolo kľúčom k jeho veľkolepému úspechu v neskoršom období (pozri úvodné texty 1Moj 37,26–28 a 1Moj 39,2,21)?

Najpravdepodobnejšie historické pozadie Jozefovho príbehu je nasledovné: novým vládcom, „ktorý Jozefa nepoznal“ (2Moj 1,8), je Ahmose I. (1570 – 1546 pred Kr.), zakladateľ 18. dynastie a prvý vládca tzv. Novej ríše. Po ňom vládol Amenhotep I. (1553 – 1526 pred Kr.), panovník, ktorý sa bál Izraelitov a utláčal ich. Neskôr Thutmose I. (1525 – 1512 pred Kr.) vydal výnos o usmrtení všetkých hebrejských detí mužského pohlavia. Jeho dcéra Hatšepsut (1503 – 1482 pred Kr.) bola onou princeznou, ktorá prijala Mojžiša za syna. Faraón Thutmose III. (1504 – 1450 pred Kr.), ktorý bol nejaký čas spoluvládcom Hatšepsut, bol faraónom v čase Exodu.

Podľa najlepších výpočtov predpokladáme, že k vyjdeniu z Egypta došlo v marci 1450 pred Kr. (pozri SHEA William H., „Exodus, Date of the“, The International Standard Bible Encyclopedia, edited Geoffrey W. Bromiley et al., vol. 2 [Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans, 1982], s. 230–238). Pre lepšie pochopenie časových súvislostí odporúčame preštudovať si nasledovné texty: 1Moj 15,13–16; 2Moj 12,40.41; Sud 11,26 a 1Kráľ 6,1 (pozri tiež Sk 7,6 a Gal 3,16.17). Prvá kapitola knihy Exodus zahŕňa dlhé obdobie – od čias Jozefa, keď jeho otec Jákob s celou rodinou vstúpil do Egypta, až po faraónov rozsudok o smrti novorodencov. Hoci o presnom počte rokov existuje určitá diskusia, dôležité je, že aj keď sa v cudzej krajine dostal Hospodinov ľud do otroctva, Boh na svoj národ nezabudol.

To znamená, že aj keď mnohé podrobnosti o Hebrejoch v Egypte v tom čase zostávajú aspoň nateraz skryté a nejasné (pozri 1Kor 13,12), zjavenie Božieho charakteru neustále žiari zo stránok knihy Exodus, podobne ako z ostatných kníh Písma. To nás môže naplňať poznaním, že aj keď sa ocitáme v nepriemerných okolnostiach, Boh je tu vždy a my Mu môžeme dôverovať bez ohľadu na to, čo sa okolo nás odohráva.

- **Ako nás môže Jozefov príklad povzbudiť k dôvere v Boží plán, aj keď sa naša súčasná situácia zdá byť ťažká alebo neistá? Aké kroky môžeš urobiť už dnes, aby si zostal verný Bohu aj v náročných časoch?**

APLIKÁCIA

HEBREJSKÉ PÔRODNÉ ASISTENTKY

¹⁸Egyptský kráľ si dal predvolať pôrodné babice a povedal im: „Prečo to robíte, že nechávate chlapcov nažive?“ ¹⁹Pôrodné babice faraónovi odpovedali: „Hebrejky nie sú ako egyptské ženy. Sú plné života a porodia skôr, ako k nim príde babica.“ ²⁰Boh preukazoval babiciam dobrodenie, ľud sa ďalej množil a veľmi mohutnel. ²¹Pretože sa pôrodné babice báli Boha, dal im potomstvo. (2Moj 1,18–21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Človek nemôže pochopiť knihu Exodus bez toho, aby poznal učenie knihy Genesis. Židia sa presťahovali do Egypta a po čase veľkého blahobytu a mieru sa z nich stali otroci.

Boh však svoj ľud nenechal napospas problémom, aj keď sa to tak mohlo zdať. Niet pochýb o tom, že mnohí Hebreji boli zo svojej situácie zúfalí. Boh však v čase núdze prichádza, aby zasiahol svojou mocnou rukou. Náš Pán povzbudzuje svojich nasledovníkov: „Vzývaj ma v deň súženia, ja ťa zachránim a ty mi vzdáš úctu.“ (Ž 50,15)

Prečítaj si 2Moj 1,9–21. Akú kľúčovú úlohu zohrali verné pôrodné asistentky? V čom spočíva ich dôležité miesto?

Žiadny faraón nemá v knihe Exodus meno. Spomína sa iba titul „faraón“, čo znamená „kráľ“. Egypťania verili, že faraón bol bohom na zemi, synom boha Ra (alebo Osirisa alebo Hora). Ra bol považovaný za najvyššie egyptské božstvo – bol samotným bohom slnka.

Napriek všetkej svojej moci však tento „boh“ nedokázal prinútiť pôrodné asistentky, aby konali v rozpore s ich presvedčením. A navyše, na rozdiel od bezmenného faraóna, majú tieto dve pôrodné asistentky konkrétne mená: Šifra a Púa (2Moj 1,15). Ich konaniu Písmo prikladá veľkú vážnosť, pretože sa „báli Boha“. Faraónov odporný príkaz na ne nemal žiadny vplyv. Boha totiž poslúchali viac ako príkazy nejakého pozemského vládca (pozri tiež Sk 5,29). Boh im teda požehnal početné potomstvo. Ide o mocné svedectvo o vernosti. Tieto ženy zrejme nevedeli veľa o správnej vierouke. Vedeli však, čo je správne a rozhodli sa podľa toho aj konať.

Keď faraón videl, že jeho plán zlyhal, dal Egypťanom príkaz zabiť všetky deti mužského pohlavia, ktoré sa narodili Hebrejom. Mali ich hodiť do rieky Níl, pravdepodobne ako obeť Hapimu, bohovi Nílu a plodnosti. (Prvý raz sa tu stretávame s tým, že Židia majú byť zabíjaní len preto, že sú Židia.) Cieľom faraónovho príkazu bolo podmaniť si Hebrejov, vyhladiť všetkých mužských potomkov a asimilovať ženy do egyptského národa. Tým by sa faraón zbavil potenciálnej hrozby, ktorú podľa neho Hebreji predstavovali pre jeho krajinu.

APLIKÁCIA

■ **Pôrodné asistentky nielenže vedeli, čo je správne, ale podľa toho aj konali. V čom je ich počínanie pre nás príkladom?**

NARODENIE MOJŽIŠA

¹Istý muž z Léviho rodu si vzal za ženu dievča zo svojho kmeňa. ²Žena počala a porodila syna. Keď videla, že je pekný, ukryvala ho tri mesiace. ³Keď ho už ďalej nemohla skrývať, vzala papyrusový košík, vymazala ho asfaltom a smolou, vložila doň chlapca a položila ho do trstiny pri brehu Nílu. ⁴Jeho sestra sa postavila obďaleč, aby sa dozvedela, čo sa s ním stane. (2Moj 2,1–4)

Prečítaj si 2Moj 2,1–10. Akú úlohu zohrala Božia prozretelnosť a ochrana v príbehu narodenia Mojžiša?

**OSOBNÉ
ŠTUDIUM**

Historické pozadie Mojžišovho narodenia a života je vzrušujúce, pretože žil v dobe slávnej 18. dynastie. Jeden z kráľov tejto dynastie – Thutmose III. (nazývaný aj „Egyptský Napoleon“) – patrí dokonca medzi najznámejších faraónov starovekého Egypta.

Hoci bol Mojžiš pri narodení odsúdený na smrť (pozri 2Moj 1,22), narodil sa ako „zvláštny“ syn (hebrejsky *tov*, dosl. „pekný“ alebo „zdravý“; 2Moj 2,2). Hebrejský výraz opisuje viac ako len vonkajšiu krásu. Toto slovo sa používa napríklad pri charakterizovaní Božieho stvoriteľského konania, keď o svojom diele vyhlásil, že je „dobré“ alebo dokonca „veľmi dobré“ (1Moj 1,4.10.31).

Ako nové stvorenie sa toto „dobré“ dieťa podľa Božieho plánu stane mužom, ktorý vyvedie Hebrejov z ich otroctva. Kto mohol pri narodení tohto dieťaťa, najmä za takých hrozivých okolností, predpovedať jeho budúcnosť? Napriek tomu Boh splní zaslúbenie dané Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi. Uzavrel s nimi zmluvu, že dá ich potomkom zaslúbenú zem (2Moj 2,24.25). A áno, o desaťročia neskôr použil práve toto malé dieťa, aby svoj záväzok uskutočnil. Kým sa tak stalo, egyptská princezná Hatšepsut adoptovala Mojžiša za svojho syna. Meno, ktoré dostal Mojžiš, má egyptský pôvod a znamená niekoho „syn“ alebo „narodený“, ako to vidíme v menách Ah-mose („syn Akha“) alebo Thut-mose („syn Thotha“). Jeho meno je teda v hebrejčine preložené ako *Moše*, teda „vytiahnutý z vody“. Jeho život bol zázračne ušetrený, keď ho zachránili z rieky. O jeho ranom živote toho vieme len veľmi málo. Potom, čo bol zázračne zachránený a adoptovaný Hatšepsut, žil Mojžiš prvých dvanásť rokov so svojou pôvodnou rodinou (2Moj 2,7–9; pozri aj PP 244). Mojžiš potom získal najlepšie egyptské vzdelanie. To všetko preto, aby sa pripravil na to, že sa z neho stane ďalší egyptský faraón (pozri PP 245). Je pozoruhodné, že vo svetle toho, na čom naozaj záleží – teda poznanie Boha a Jeho pravdy – sa môže javiť veľká časť Mojžišovho vzdelania ako zbytočná alebo dokonca v protiklade k jeho neskoršiemu poslaniu.

- **Mojžišovo narodenie a raný život sú dôkazom Božej prozretelnosti a ochrany. Napriek nariadeniu zabíjať hebrejských malých chlapcov Boh zaistil Mojžišovi prežitie a urobil ho súčasťou svojho plánu. Ako vnímaš Božiu prozretelnosť a ochranu vo svojom živote, dokonca aj v ťažkých alebo neistých situáciách? Ako Mu môžeš plnšie dôverovať v náročných časoch?**

APLIKÁCIA

ZMENA PLÁNOV

¹¹Keď Mojžiš dorástol, šiel k svojim bratom a videl ich ťažkú prácu. Pritom zbadal, ako istý Egyptan bije jedného z jeho hebrejských bratov. ¹²Rozhliadol sa a keď nikoho nevidel, Egyptana zabil a zahrabal do piesku. ¹³Keď na druhý deň vyšiel, spozoroval, ako sa dvaja Hebreji bijú. Spýtal sa vinníka: „Prečo biješ svojho druha?“ ¹⁴Ten mu odpovedal: „Kto ťa určil za dozorcú a sudcu nad nami? Chceš azda zabiť aj mňa, ako si zabil toho Egyptana?“ Vtedy sa Mojžiš preľakol a pomyslel si: „Tak už to vedieť!“ ¹⁵Keď sa o tom dopočul faraón, chcel dať Mojžiša zabiť. Mojžiš však utiekol do krajiny Midjánčanov a sadol si k studni. (2Moj 2,11–15)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si text 2Moj 2,11–25. Aké udalosti nečakane zmenili celý Mojžišov život? Aké ponaučenie si môžeme vziať z tohto príbehu?

Ako sa Mojžiš rozhodne? Podľahne vábeniu Egypta a radovánkam dvora, alebo bude radšej znášať útrapy so svojím strádamajúcim ľudom? Udalosti ho čoskoro prinútili rozhodnúť sa.

„Keď sa o tom dopočul faraón, chcel dať Mojžiša zabiť. Mojžiš však utiekol do krajiny Midjánčanov a sadol si k studni.“ (2Moj 2,15)

Po svojom násilnom skutku Mojžiš skutočne nemal na výber a musel z Egypta utiecť. A ak aj existovali nejaké plány, aby v budúcnosti nastúpil na egyptský trón a stal sa „bohom“, tieto plány sa rýchlo rozplynuli. A tak, namiesto toho, aby sa Mojžiš stal ďalším z plejády egyptských božstiev, rozhodol sa slúžiť jedinému pravému Bohu. V čase svojho úteku Mojžiš určite netušil, čo ho čaká v budúcnosti.

„O celej záležitosti sa rýchlo dozvedeli Egyptania a zveličenú správu o tom čoskoro počul aj faraón. Poslovia upozorňovali vládcu na nedozerné následky Mojžišovho činu. Povedali, že chce viesť ľud proti Egyptanom, zvrhnúť vládu a sám zasadnúť na trón. Panovník ihneď rozhodol, že Mojžiš musí zomrieť. Keď si Mojžiš uvedomil, čo mu hrozí, utiekol do Arábie.“ (PP 247; NÚD 119)

Z Písma sa dozvedáme, že Mojžiš žil stodvadsať rokov (5Moj 34,7). Jeho život môžeme rozdeliť na tri štyridsaťročné obdobia. Prvých štyridsať rokov sa odohralo v Egypte, väčšina z nich v kráľovskom paláci. Druhých štyridsať rokov strávil v Jitrovom dome na území Midjánčanov.

Je to práve posledných štyridsať rokov, o ktorých hovorí väčšina Mojžišových kníh (a ktorým sa budeme venovať tento štvrtok). Sústredíme sa na príbehy o ranom povolani Izraela vydávať svedectvo svetu presiaknutému modlárstvom a odhaľovať povahu a charakter pravého Boha (pozri 5Moj 4,6–8).

APLIKÁCIA ■ Bolo Božím plánom, aby Mojžiš zabil Egyptana? Ak nie, čo nás tento príbeh učí o tom, ako môže Boh akúkoľvek situáciu premeniť a využiť na uskutočnenie svojich vlastných zámerov? Ako nám text Rim 8,28 môže pomôcť pochopiť túto dôležitú pravdu?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Na úsvite dejín* si prečítajte kapitolu „Mojžiš“ (PP 241–251; NÚD 116–120). Tento text nám prináša rozširujúci pohľad na časť biblického textu z 2. Mojžišovej, ktorej sme sa venovali tento týždeň.

Biblický text uvádza, že „pôrodné babice sa... báli Boha, nerobili, ako im rozkázal egyptský kráľ, a nechávali chlapcov nažive“ (2Moj 1,17). Ellen Whiteová výstižne komentuje vernosť pôrodných asistentiek a mesiášsku nádej: „Prikázali pôrodným babám, aby židovských novorodených chlapcov utrúcali hneď pri narodení. Pôvodcom tohto nápadu bol satan. Vedel, že z Izraelcov má vyjsť Vysloboditeľ, preto naviedol kráľa, aby ich deti dal pozabíjať v nádeji, že tým prekazí Boží zámer. Baby sa však báli Boha a neodvažovali sa tento krutý rozkaz splniť.“ (PP 242; NÚD 116.117)

Dobrou správou v tom všetkom je, že napriek satanovým plánom Boh zvíťazil a použil verných ľudí, aby prekazil snahy nepriateľa. Aj my žijeme na území „nepriateľa“, ktorého Ježiš nazval „kniežatom“ alebo „vládcom tohto sveta“ (Ef 2,2; Ján 14,30). Satan si toto postavenie uzurpoval už od Adama, ale Ježiš Kristus ho porazil svojím životom a svojou smrťou na kríži (Mat 4,1–11; Ján 19,30; Heb 2,14). Hoci satan sa neustále snaží vstupovať do dejín (ako sa ukázalo aj pri jeho pokuse zabiť hebrejské deti v Egypte), jeho vlastný koniec je istý (Ján 12,31; Ján 16,11; Zj 20,9.10.14). Dobrou správou je, že ťažkosti života možno prekonať Božou milosťou (Fil 4,13). Táto milosť je našou jedinou nádejou.

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. **Prečo Boh dopustil, aby Hebreji žili v Egypte a boli vystavení útlaku? Prečo trvalo tak dlho, kým Boh zasiahol v ich prospech? Pamätajte na to, že každý človek trpí len dovtedy, kým žije. To znamená, že čas utrpenia pre národ bol dlhý, ale každý človek trpel len počas svojho života. Prečo je dôležité vnímať tento rozdiel?**
2. **Uvažujte nad otázkami o tom, ako Boh využil Mojžišov násilný čin. Čo ak by sa toho Mojžiš nedopustil? Znamenalo by to, že by sa Hebrejom napokon nepodarilo z Egypta uniknúť? Vysvetlite svoje zdôvodnenie.**